

KUN. PROF. DR. JONAS TOTORAITIS, M.I.C.

(1872-1941)

Gim 1872 m. gruodžio 24 d. Bliuviški km., Griškab džio vls., Šaki apskr., vyriausias iš 10 vaik . Mok si Griškab dyje, pasiruoš s privaiai 1885 m. stojo Marijampol s gimnazijos II klas . 1890 m. stojo Sein kunig seminarij , kuri baig 1895 m. Tais paiais metais gruodžio 25 d. vysk. Kaz. R škys-Ruškevi ius išventino kunigu. Nuo seminarijos laik ypatingai dom josi istorija, perskait 10 tom Holzwarto *Visuotin istorij* , pasigesdamas dera mo Lietuvos praeities atskleidimo. Tod l mintijo pats t sprag mažinti. Vikaraudamas Daukšiuose (1895-1899) pasitobulino vokie i bei pranc z kalbose ir 1899 m., gav s vysk. Ant. Baranausko leidi m , išvyko Šveicarijos Friburg istorijos studijoms. ia, sl pda masis nuo rus , oficialiai vadinosi Jonas Norus. Šalia istorijos klaus pranc z ir klasikines kalbas, filosofij ir k. Pas prof. Gustav Schmie rer paraš ir 1904 m. apgyn dizertacij *Die Litauer unter dem Koenige Mindowe bis zum Jahre 1263*. Be studij veik dar vietin je lietuvi student s jungoje R ta, mokslino b simas kazimierietes.

Sugr ž s Lietuv v l vikaravo Daukšiuose. Paraš apie vietos piliakalnius *Lietuvi Taut* . Surinko 150 pasak ir pasiunt dr. Jonui Basanavi iui, kurias jis panaudojo savo darbe *Levas lietuvi pasakose ... (Lietuvi Tauta, It.)*. 1905 m. dalyvavo Didžiajame Vilniaus Seime. Par m seiniškio *Šaltinio* steigim ir 1906 m. kelis m - nesius ten redagavo. Po to vikaras Šunskuose ir buvo nuolatinis spaudos bendradarbis. Redagavo *Žiburio* kalendorius. *Vadove* paraš apie katalikiškojo jaunimo susivienijimus bei glob ir išleido atskirai. Tai buvo akstinas kurtis *Pavasario s* jungai. 1907 m. k r plaiai išsišakojusi jaun kunig draugij tikybiniam ir tautiniam susipratimui skleisti per katalikišk spaud , draugijas, paskaitas.

1910 m. busimieji vyskupai Pranas B ys ir Jurgis Matulaitis j pakreip marijonus. Petrapilio naujokyne raš apie *Aušr* ir Lietuvos atgijim (*Vadovas*). 1911 m. trumpai vikaras Sintautuose, o nuo rudens Sein seminarijos dvasios vadovas. Karui kilus su seminarija išsik l Mogilev . V liau apsigyveno Petrapilyje. ia buvo lietuvi ir Sein vyskupo Ant. Karoso kapelionas. Pagelb jo si - steigt katalikiškam savaitraš iui *Vadu* ir jame raš . 1917 m. su

vyskupu per Suomij , Švedij grižo Vilkaivišk , kur buvo vyskupo sekretorius. Ruden išsik l Seinus. 1917 m. Lietuvi konferencijos Vilniuje dalyvis, vienas iš steig j Marijampol s ir Sein Žiburio gimnazij . Pastarosios pirmas direktorius. 1918 m. *Lietuvos Aide*, 70 nr. pabr ž reikal lietuviškosios kunig seminarijos Seinuose ir atskiros lietuviškos bažnytin s provincijos, atpalaiduotos nuo Varšuvos ir Mogilevo. Lietuvi seminarija 1918 m. rugs jo m n. atsidar . Kun. Totoraitis atlaik klierikams rekolekcijas ir išvyko kun. J. Matulai io M.I.C. atkurt marijon vienuolyn Marijampol je. ia 1918-1923 m. *Žiburio* gimnazijoje istorijos mokytojas. Paraš nauj j ir vidurini amži istorijos vadov lius, plaiai gimnazijose vartotus. 1921 m. Marijampol s marijon gimnazijos steig jas ir iki 1937 m. direktorius bei mokytojas. Po to marijon kunig seminarijos rektorius ir profesorius. 1923-1937 m. Kauno Teologijos-Filosofijos fakulteto profesorius. D st nauj j amži ir Lietuvos istorij , istorin metodologij ir paleografij . 1930-1933 m. Lietuvos marijon provincijolas. Kreip d mes kult rini židini pl tr . Prieš antr pasaulin kar tyrin jo Lietuvos prait Vatikano archyve paskelbdamas eil straipsni ir paruošdamas Lietuvos bažnytin istorij . Mir 1941 m. birželio 21 d. t višk je. Palaidotas Marijampol je.

Kun. J. Totoraitis iš lietuvi pirmas m si tyrin ti tautos prait moksliniu metodu. Prad jo dizertacija apie valstyb s k rim si. Sugr ž s iš Friburgo 1905 m. *Vilniaus Žiniose*, 63 nr. paskelb straipsn : *R pinkim s Lietuvos istorija*. Ragino j tyrin ti, steigti draugij ir laikrašt . Mesta mintis sulauk gyvo atgarsio: nuo kun. J. Tumo iki dr. Jono Basanavi iaus. Pastarasis pasi l steigti Lietuvi mokslo draugij . J. Totorai io minties atgarsiai randami *Vilniaus Žiniose*, 69, 79, 85, 99, 105, 123, 152, 153 nr.

Atskirai išleisti kun. prof. Totorai io darbai:

1. *Die Litauer unter dem Koenige Mindowe bis zum Jahre 1263*, Freiburg (Schweiz), 1905, 160 psl.
2. *Jaunimo globa ir jo susivienijimai*, Seinai, 1911, 120 psl.
3. *Lietuvos atgijimas*, Chicago, (be datos), 128 psl.
4. *Nauj j amži istorija*, Marijampol , 1923, 246 psl.; ²1924, 246 psl.
5. *Marijampol s Kunig Marijon Vienuolynas*, Marijampol , 1924, 66 psl.
6. *Vidurini amži istorija*, Marijampol , 1926, 217 psl.
7. *Dešimties (ir 60) met Rygiški Jono gimnazijos sukaktuv s*, Marijampol , 1928, 14 psl.
8. *Zanavyk istorija*, Marijampol , 1929, 104 psl.
9. *Vidurini , amži istorija*, Marijampol , ²1930, 280 psl.

10. Vytautas Katalikas, Marijampol , 1930, 55 psl.
11. Mindaugas Lietuvos karalius, Marijampol , 1932, 125 psl.
12. Lietuvos Jeruzal , Marijampol , 1937, 16 psl.
13. Žemai i Kalvarija, Marijampol , 1937, 73 psl.
15. Suduvos Suvalkijos istorija, I, Kaunas, 1938, IV-702 psl.

Laikraš iai, kuriuose J. Totoraitis bendradarbiavo :

Vilniaus Žinios, Šaltinis, Vadas, Lietuvos Aidas (Vilniuje),
Vienyb Lietuvinink ir Žvaigžd (USA), *Lietuvi Tauta, Draugja,*
Vadovas, Ganytojas, Tiesos Kelias, Ateitis, Židinys, Naujoji Romuva,
Lietuvos Praeitis. Svarbesni istorini , visuomenini , religini strai-
psni iki 1933 m. s rašas yra *Athenaeum*, Kaunas 1933, IVt., 15-16psl.

Rankraš iuose liko:

1. *Suduvos Suvalkijos istorija, II.*
2. *Lietuvos Bažny ios istorija.*
3. *Sein Seminarijos likimas per kar , ir lietuviškos seminarijos steigimas po karo.*
4. *Marijon vienuolija nuo 1864 m. iki atgaivinimui.*

Platus rankraštis apie kun. M. Sideravi i , žym j knygneš , ir konferencijos žuvo Petrapilyje.

Bibliografija : Antanas Ku inskas, *Prof. Kun. Dr. Jonas Tototaitis*, Athenaeum, Kaunas, 1933, IV t., 1-16 psl. — Šaltinis, 1933, 1 nr. — Rytas, 1933, 2 nr. — Draugas, 1933, 19 nr.

S. Ma t u l i s, M. I. C.

Roma